

Frederikssund Teaterforenings 40-års jubilæum, 21. november 2015

Niels H. Elberlings tale:

40 års jubilæum. Godt skuldret i et land, hvor man taler om "færdig med fyrre. I er langt fra færdige; men leverer lokalt teater til tiden, hvilket skal forstås helt bogstaveligt, da jeres repertoirevalg år for år præcist afspejler tidens trends. Måske har jeres bestyrelse ikke tænkt over det, men morsomt er det, at de skiftende års større begivenheder kan aflæses i titlerne på de enkelte forestillinger. Man skulle tro, at en eller anden i jeres bestyrelse har clairvoyante evner, for det kommende års teaterstykker vælges jo længe inden året oprinder.

Nu har I været gode til at festligholde jeres fødselsdage: 10 — 15 — 20 og 25 års jubilæerne er blevet behørigt celebreret — med begavede taler af de vekslende formænd. En enkelt tale var sågar per (på) vers. I disse jubilæumstaler er foreningens aktiviteter blevet omtalt i mange detaljer, så leg har besluttet mig for slet ikke at nævne disse i denne jubilæumstale. Jeg mener: enhver af jer kender samtlige anekdoter om forestillingerne, skuespillerne, kontrakterne, lokaleproblemerne etc. Og alle husker, hvordan den lokale forargelse bredte sig, da I i 1976 opførte "Vidunderlige kælling" med nøgne kvinder på scenen. Det bornerte Frederikssundske borgerskab udvandrede i stort tal, selv om det var kønt at se på... Og det havde ellers lige været FN's kvindeår. I dag er byen ikke længere en del af udkantsdanmark, så I har kunnet vise the "full Monty" af både nøgne mænd og kvinder i de senere års forestillinger.

Men som nævnt vil jeg ikke tale om alt dette, som I kender så godt. I stedet vil jeg forelæse om "vigtige træk af de sidste 40 års politiske historie." Her er en perlerække af hændelser, som er gode at reflektere over, mens vi glæder os til buffeten — og aftenens forestilling. Skulle en og anden mene at kunne genkende titler fra teaterforeningens forestillinger gennem årene, kan jeg forsikre, at det er aldeles tilfældigt og absolut utilsigtet.

I **1976** oplevede vi stormflod i Sønderjylland og vinde med orkanstyrke. Flere end 20.000 mennesker blev evakueret, idet man frygtede digebrud. Stormen bredte sig iltomt til hele landet, og det blev såmænd også "Uvejr over Espergærde". En frygtelig gidseltagning af passagererne i flere rutefly endte lykkeligt, idet langt over 100 gidsler blev befriet ved en præcis militærindsats. De blev efterfølgende fløjet til deres destinationer i andre fly. Det var "omstigning til Paradis"! I 1976 døde Kinas store rorgænger, Mao Zedong; og det blev betegnet som "en tilfældig anarkists hædelig død".

I **1977** oplevede New Yorkerne 25 timer helt uden strøm. Mørke i samtlige hjem, slukkede trafiklys og ingen metro, alle el-drevne maskiner ubrugelige, samtlige arbejdspladser lukket. Hvad gjorde folk? Tja, de blev hjemme i seng, så "kærligheden gik amok"! Året efter fødtes i New York det største antal børn i 75 år. Præsident Gerald Ford blev afløst af jordnødderfarmeren fra Georgia, Jimmy Carter. En skuffet Gerald Ford drog straks med sin kone på "hotel i California." I en sen, men månelys natte-time i 1978 lykkedes det præsident Carter at få Israels og Egyptens ledere til at indgå en fredsaftale i Camp David. Den blev imidlertid aldrig overholdt, så det var "måne for de mislykkede"!

Den store danske statsmand, Jens Otto Kragh døde i **1978**. Han havde trukket sig ud af dansk politik nogle år tidligere for at hellige sig skribentvirksomhed — både prosa og lyrik. Desværre fik han aldrig succes med sin "poetiske raptus"! Samme år døde hele to paver: Først Poul VI og siden hans efterfølger pave Johannes Poul I. Sidstnævnte blev forgiftet efter blot 24 dage i de pavelige rober. 5 kvinder i den pavelige husholdning blev mistænkt for at have puttet arsenik i den pavelige aftendrik; men ingen blev tiltalt, endsige dømt. Det blev "et spil om 5 kvinder". I 1978 blev Margaret Thatcher valgt som britisk PM. Hun var folkets darling — og blev "my fair lady". I årene efter styrede hun med hård hånd regeringen, og ministrene kunne kun sige "Ja mor og nej mor"! Ritt Bjerregaard havde været til møde i Paris og fandt at hun fortjente at bo og spise godt. Det var hendes chef, ~~en~~ Jørgensen uenig i, så han sagde: "Vi betaler ikke!"

Hele verden blev i **1979** opskræmt over atomulykken på 3-mile øen i Pennsylvania. Den lokale guvernør forsikrede, at der ikke var mindste risiko eller fare. Han blev siden kaldt "kære løgner". "Helligtrekongers

aften" forlod shahen Iran efter et år med uroligheder. Shahen beskyldtes for at have "urene hænder". Da shahen var væk, overtog Ayatollah Khomeini magten. Mange menige iranere svor, at de aldrig havde støttet shahen, hvortil Khomeini svarede Måske "du har ret, du skal hænges!"

Den meget unge og yndige Diana Spencer forelskede sig i **1981** i prins Charles — Englands aldrende tronfølger. Fra hendes side var der (næsten) tale om "Teen-ager love" — fra hans måske nærmere om et "Lolita"kompleks.

I **1982** blev Poul Schlüter leder af en borgerlig koalitionsregering. Han blev drillende kaldt parfumesælger — måske p.g.a. af hans velduftende hårpragt Han var imidlertid venlig, ivrig og tjenstvillig, hvorfor oppositionen ofte sang: "Ja,ja,ja nu kommer jeg". Var det godt eller skidt? Det er "som man behager." I det sydatlantiske hav invaderer Argentina de britiske Falklandsøer, som de påstår rettelig tilhører Argentina. Det finder briterne er "rent bedrag", hvorfor de sender en betydelig flådestyrke.

1983 blev året hvor Danmark kom uoverens med Sverige. Hesselø-konflikten brød ud, fordi Sveriges statsminister Oluf Palme, havde påstået, at øen tilhører Sverige, fordi Danmark tabte den ved Roskildefreden i 1658. Konflikten brød ud til "påske", men knap var denne forbi, før en aftale kunne sikre freden mellem vore to nabolande — og Hesselø på danske hænder. US's præsident Reagan — den tidligere film cowboy — blev udsat for attentat på åben gade. På hospitalet sagde han: "Jeg elsker min kone!" Hun hed Nancy og overfor hende beklagede præsidenten, at han ikke havde dukket sig. Året sluttede med harmoni og hvid jul — næsten som i "Nødebo præstegård. "

Fremskridtspartiets stifter og leder Mogens Glistrup sidder i **1984** i Horserød fængsel; men Schlüter udskriver valg, og Glistrup opnår genvalg. Derpå blev der omgående "Skærmydsler" på Christiansborg om Glistrups værdighed som folkevalgt. Kina og Storbritannien indgik aftale om Hongkongs fremtid. Britterne lovede at overdrage byen til Folkerepublikken 13 år senere - altså i 1997, og Kina lovede at Hongkong måtte forblive et demokrati under devisen et land — to systemer. Men "genboerne" kiggede mistroisk på hinanden.

Blekingegade-banden planlægger i **1985** at kidnappe Gad Rausing's søn, Jørn Rausing, som var en borgerlig "politisk kandestøber"; men den bortførelsesforestilling blev aflyst i sidste øjeblik. Samme år bekendtgjorde Kronebanken et tab på 1,3 milliard kr. Direktøren blev fyret på stedet og gik ud af døren med ordene "Kys det hele fra mig".

I **1986** søsætter Schlüter regeringen den såkaldte kartoffelkur, som ikke levner Danmarks husejere meget mere end "Laser og pjalter". Realkreditrenten steg nemlig til op mod 20%. I Stockholm gik Oluf Palme i biografen med sin kone Han ville ikke ledsages af livvagter, for han holdt af sit "privatliv". Efter forestillingen blev han som bekendt skudt, og mordet er aldrig opklaret, for det svenske politis indsats med opklaringen er lige så tvivlsom som "tanker ved et slambed"

1987: "Penge lugter ikke" — Men det gjorde derimod luften omkring Tjernobyl. Der var sparet voldsomt på sikkerheden — og de sparede, men ikke-lugtende penge var havnet i lommerne på lokale apparatjks.

Det berømte Sommerspir på Møns Klint synker i havet — ikke en "Sommeraften", men en kold, blæsende januardag i **1988**. "Der var engang" da DR havde monopol på TV og radio, men 1. okt. 1988 brydes monopolet, da TV2 går i luften første gang. Over den lille skotske by Lockerbie sprænger terrorister PanAm flight 103 i luften og alle såvel besætning som passagerer omkommer. Det blev "Tribadernes nat" — og terroristernes spor pegede mod Libyen.

Ungarns kommunistiske parti nedlagde sig selv i **1989**, og i oktober og november åbnes Berlinermuren, mens befolkningerne sendte en besked til Mother Russia: "Godnat mor!" Jannie Spies købte Tjæreborg i 1989 og skyndte sig fusionere de to rejsebureauer. De ansatte blev straks opskræmt og frygtede fyringer; men Jannies mand på dét tidspunkt, Kristian Kjær beroligede dem med flg. udtalelse: I råber ulven

kommer— men "hvem er bange for Virginia Wolf" ...altså Jannie Spies? Ælligevel lukkes Tjæreborg, og de fleste ansatte fyres. Det koster blod — dog ikke "Wienerblut".

I **1990** får Michael Gorbachov Nobels fredspris for sin Glasnost og Perestrojka. Mon ikke han har følt sig som "Jeppe på Bjerget" i en norsk barons seng? Herhjemme gik TV Lorry i luften, og det blev fejret med "cocktailtiden". Den fejrer de vist ikke så sjældent. I november gik Margaret Thatcher af — og mens mange engelske politikere har vakt skandale med deres seksuelle eskapader, har Thatcher — så vidt vides- aldrig bedraget sin Bill med ét eneste "sidespring". Med hendes frisure havde det næppe heller været muligt! Til gengæld stopper Ænne Linnet sit band Marquis de Sade, som gennem 80'erne havde bedrevet en ganske særlig form for "Fruentimmerskole" i lak og med pisk.

I **1991** invaderede Saddam Hussein den stenrige oliestat Kuwait, som ikke kunne forsvare sig selv, da ingen indbygger nogensinde havde udført et arbejde. Ælt udføres nemlig af gæstearbejdere fra Indien, Pakistan, Indonesien og Bangladesh. Fader Bush beordrer massivt angreb, og det viser sig, at "troll kan tæmmes." I efteråret går Gorbachov af som Sovjettisk præsident og både i Dumaen og blandt det menige folk skændes man åbent om han er "Skyldig eller ikke-skyldig" i unionens opløsning. Det sidste besluttet af Dumaen 26. december i et bundfrossent Moskva. Oh, baby it's cold. I december lanceres De Nattergales farce "The Julekalender" for første gang. Den genudsendes "samme tid næste år ..og næste år ..og næste år.

1992 er året, hvor mange betydelige personer træder "Dødsdansen". Det gælder f.eks. Willy Brandt, John Cage, Marlene Dietrich, Isaac Æsimov og Ælex Haley. Død er også kærligheden mellem Prinsesse Diana og Prins Charles. De bliver skilt, fordi de har nået "bristepunktet". I Danmark stemmer vi om Maastricht aftalen, som falder med et brag. Det får kommissionens næstformand, Martin Bangemann til at sige ligesom den elskelige animationsfigur Hugo "halloooo " er der noen hjemme?" Hvis I stemmer nej igen, bliver I smidt ud. Det rejser en "gylden storm" af debat og en svær fødsel i "Barselsstuen" af en række forbehold, som skal sukre den bitre pille ind.

Bill Clinton afløser fader Bush som præsident i **1993**. Samtidig kommer det frem, at han har gjort "tre piger kisteglade"....mindst!! I februar udnævner Clinton Janet Reno til landets første, kvindelige justitsminister. Samtidig genindfører 5 delstater dødsstraffen. Janet Reno kæmper forgæves imod; men I kampen mellem "døden og pigen" taber pigen... Herhjemme må Schlüter gå af, da Tamilsagen brænder hans hus ned. Han er som "Biederman og brandstifterne". Sidstnævnte er selvsagt Ninn Hansen og hans ministerielle ildsjæle.

Homoægteskaber bliver tilladt i Sverige i **1994**; men alle kommer ikke straks ud af skabet, og de bliver så "ægtemænd på deltid". Eurotunnellen (The Chunnel) bliver indviet samme år, og England og Frankrig er nu bundet sammen "i lyst og nød".

I **1995** bliver Erik Ninn Hansen dømt skyldig i Tamilsagen. Frank Jensen var i mellemtiden blevet justitsminister, og han "lukkede vinduet op for brisen." Samme år flygtede Saddam Husseins to svigersønner til Jordan, men de får frit lejde hjem, hvor de straks bliver myrdet. Her er virkelig "farlige følelser" på spil.

1996 var året, hvor Tjæreborgpræstens enke slog de sidste søm i den 6 år gamle salgsaftale med Spies. I '96 sælger Janni Spies så hele koncernen; men hun er lidt betænkelig. Kristian Kjør beroliger hende: "Hvis præstens enke kan, kan du også". Busterminalen på Rådhuspladsen indvies. Nu er den væk. "Den der ler sidst". Det samme siger vi vel til Bjarne Riis, der vinder årets Tour de France og påstår, at han aldrig har været dopet.

Musicalen Chicago har premiere i New York. "De swinger' stadig. Både prinsesse Diana og Mother Teresa dør i **1997** tragisk og uventet. De var vidt forskellige, men hver på sin måde var de skønne skår". Schweiz beslutter endelig at påbegynde tilbagebetalingen af nazimidler til holocaust ramte. Det har der været megen "disharmoni" om. Den svenske kronprinsesse, Viktoria fylder 20 år og med til "fødselsdagsfesten" var bl.a. Oluf Daniel Westling, som blev gift med Viktoria 13 år senere...og blev prins.

1998: Monica Lewinsky nyder cigaren i the oval office; men hun underskriver en erklæring om at hun er ikke-ryger. "Hva' vi dog gør af kærlighed." Stå aldrig til søs — i hvert fald ikke på Storebælt. Fra 1998 kører vi under og over vandet, men står aldrig mere som admiralen på "Pinafore" med den dyre kaffe i hånden og stirrer over vandet.

Euroen besluttet endeligt i **1999**, selv om valutaen først tages i brug 7 år senere. De første Euro-mønter i guld kan dog købes af "Liebhaverne". Der kommer tornado i Oklahoma og Salt Lake City, laviner i Østrig, jordskælv i Grækenland og Taiwan. Jo, det var "vild hverdag" i det år. Og som særlig attraktion ved årets danske julefrokoster kom december orkanen forbi med de kraftigste vindstød nogensinde målt i Danmark. "Orkanens øje" gav dog nordjyderne ro i nogle timer.

Øresundsbroen åbnede i år **2000**, så nu kan skåningerne let køre til "Copenhagen" — og videre til Tyskland. Et stort flertal af de danske vælgere stemte imod at erstatte kronen med Euro. Det var rent "misery" for ja-partierne.

George Bush jr. efterfølger Clinton i **2001**. Nu nydes der ikke flere cigarer i det hvide hus — og der er ikke mere sladder om præsidentens "privatliv". I Danmark bliver P. F. R. statsminister. Han vil straks fjerne alle smagsdommere, så der bliver masser af "ballade om kunst og kærlighed". I august fejrer Letland 10-året for sin befrielse fra Sovjet med en stor fest. "Det skete i Riga".

Kurt Thorsen og Rasmus Trads bliver i **2002** dømt for groft bedrag og falskneri. De hader hinanden, men har begge bedrevet lyssky virksomhed "i løgn og lyst". Tvinds stifter Mogens Rasmussen — en anden, lettere anløben person — løslades efter 4 mdr's fængsel, og så forsvinder han til sine oversøiske rævehuler — ligesom i "Scapins rævestreger".

I august **2003** oplever hele det nordøstlige USA strømsvigt. Det skete lige i myldretiden, og alle trafiklys gik ud. Det gav "buler, brag og blå øjne". Dronningen tillader, at Frederik kan blive gift det kommende forår med sin forlovede Mary. Joachim er forlængst gift og gør langsomt klar til skilsmisse og nyt ægteskab. Margrethe kan bestemt sige, at "alle mine sønner" er godt gift. Saddam Hussein tages til fange af USA og bliver senere henrettet. To be or not to be, som Hamlet sagde; mens USA's udenrigsminister, Condoleezza Rice sagde: "Det bli'r ikke med mig som Ofelia". Hillary Clinton stiller op til senatet i New York. Hun fortæller pressen, at hun har tilgivet sin mand, for han er jo en "Don Juan".

2004 begynder med at Anders Fogh Rasmussen (DF) omdanner sin regering. Bl.a. får Henriette Kjær et nyt ministerium for familie og forbrug. Det sidste er hun og (navnlig) hendes mand vældig gode til. Hun er "vild, varm og overvægtig". I DR er der kaos. Først fyrer bestyrelsen gen.dir. Christian Nissen og så går formand Jørgen Kleener selv af. Resten af bestyrelsen ryger: "Tak, så er det nok for i aften." Karen Jespersen forlader Folketinget meget hurtigt, og Ritt Bjerregaard bliver spidskandidat som overborgmester. Der har nok været en "Spindoktor" eller to forbi. Jacques Chirac beskyldes i Le Monde for at have modtaget bestikkelse, mens han var borgmester i Paris. Et større beløb skulle være overrakt til ham personligt i en skriftestol i Notre Dame. Han er virkelig "klokken fra Notre Dame".

DF vinder valget i febr. **2005** — og både S og SF lider blodige tab. Derfor går både Mogens Lykketoft og Holger K. Nielsen af som formænd for deres partier. Man kan sige, at de blev "blodbrødre". DF præsenterer omgående sin ny regering. Den omfatter en bedaget helt som Bertel Haarder og en ny fugl som integrationsminister Rikke Hvilshøj. Det er "plyds og papegøjer". DR får nu en gen.dir. i "mesterklasse". Han kommer fra Nordisk Film og har ikke forstand på radio, tv, økonomi eller organisation. Der bliver anledning til at sige "undskyld" mange gange.

I **2006** taber Silvio Berlusconi valget i Italien efter at han blev dømt for sex med en mindreårig. Han påstod sig forelsket i den 15-årige model og stripper, som han gerne ville giftes med. Det ville blive "ægteskab på italiensk". Peter Brixtofte dømmes også samme år, og han optræder i pressen og i retten som "tribunehelt."

I marts **2007** ryddes Ungdomshuset på Jagtvej. Det ejes af Faderhuset, som vil rive det ned. Politiet rykker ud med knipler og gravkøer. Beboerne reagerer med "Kys, krudt og kemi". Dog langt mere krudt end kys! Klaus Riskjær får 7 års fængsel for "løgn og latin" over for klienter og myndigheder. Prinsesse Alexandra mister sin titel da hun gifter sig med Martin Jørgensen i marts. Hun kan nu højst blive "Dronning af Malmø."

Gitte Seeberg forlod i **2008** Ny Alliance i protest mod partiets samarbejde med DF. Til pressen sagde Gitte S.: "Nok er nok. Jeg har lært at Pia K. Ikke er til at stole på." Således blev Seeberg snapt til "lærenemme Gitte/Rita". Men som ny generalsekretær for verdensnaturfonden viste hun sig som "alle tiders kvinde". Østrigeren Joseph Fritzl tilstod, at han gennem 24 år har holdt sin datter fanget og fået 7 børn med hende. Pressen kaldte sagen for "natmandens datter". 1. dec. gik IT Factory konkurs. Stein Bagger skyndte sig at gemme 1/2 milliard kr. og forsøgte også at gemme sig selv i luxuriøse omgivelser; men med interpol i hælene måtte han opgive sin luksus og melde sig selv. Det var — næsten — "en sælgers død".

Lars Løkke overtog statsministeriet i **2009** efter FR. Han førte sig frem som Lille-Lars fra Græsted; men takket være et stort indtag af lukulliske måltider ledsaget af talrige fadbamser måtte han snart gå på "skrump". Det krævede nye klæder — fra inderst til yderst, og her fandt Lille-Lars en utraditionel konto til finansieringen. Samme år truede en ny form for svineinfluenza, som kunne vandre fra dyr til mennesker — og førende læger betonedede, at man ikke må forveksle dens symptomer med "høfeber". N^oS^o fandt tegn på, at der engang har været så meget vand på Mars, at planter og blomster har kunnet vokse på planeten; men det er nu nok en myte — måske som "legenden om juleroserne". Bordelmutter ^onni Føns dømmes for rufferi. Hun og hendes lette veninder var kendt for at spise bl.a. jordbær, mens de ventede på kunder i kælderlejligheden, der tjente som bordel. Nu er lysthuset lukket, kvinderne væk — og ^onni i fængsel. Det var historien om "søde skovbær og sure sild".

I **2010** gik Dansk Sprognævn i rette med den øgede anglicisering af det danske sprog. Nævnet beklagede bl.a. at mange film og teaterforestillinger lanceres med deres engelske titel. — f.eks. "calendar girls" og "Breaking the waves".

Gadafi, Libyens diktator blev dræbt i **2011**. Han forsøgte engang at blive fuldkommen leder af hele den arabiske verden, men han måtte sande, at "ingen er fuldkommen". I DK vandt Helle Thorning valget. Hun kunne ikke slå FR — men nok Lille-Lars. Hun fører sig friskt og moderigtigt frem og er "en pige med pep". I november må Berlusconi træde af som Italiens regeringschef. Der er for mange sexskandaler, og han må sande at "de fleste ulykker sker med lemmet". I DK følger vi første vielse mellem to homoseksuelle. Steen ^ondersen indgår ægteskab med rejsebureau direktør Stig Elling. Derefter fulgte "Elling i nærkontakt. "

2012: Krydstogtskibet Costa Concordia havarerer ved den italienske ø Giglio. Kaptajnen sejlede for tæt på kysten for at imponere en veninde. Det var "det glade vanvid. Pia K. Går af som partiformand ved DF's årsmøde — og mange spørger: "var det det?" Det var det bestemt ikke!

I **2013** udtaler prins Charles sig om klima- og miljøforhold til stor irritation for den britiske regering, som ikke vil "danse tango med Charlie". Vi bli'r i England, hvor Margaret Thatcher dør samme år og bisættes med pomp og pragt i Saint Pauls Cathedral. Det var en opvisning i "kunsten at dø". Teateret spejler sin tid — hvad enten vi er bevidste om det eller ej. Det er kulturens fornemste rolle: at spejle tiden; og det har I i dén grad gjort gennem 40 års omhyggelige valg af forestillinger. Det håber jeg, at jeg fik illustreret ved mine nedslag i 40 års politiske historie, så nu vil jeg slutte denne tour de force med at ønske teaterforeningen hjertelig tillykke — og inderligt håbe, at I også i de kommende, mange år vil be "putting it together" til dig og mig.